

Kävely- ja pyöräilykatutyöryhmän selvitys

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	12
1.1	Työn lähtökohdat	12
1.2	Määritelmiä ja liikennesääntöjä	12
2	JALANKULKU JA PYÖRÄILY ERILAISILLA KATUTYYPEILLÄ	15
2.1	Kävelykatu	15
2.2	Kävely- ja pyöräilykatu	18
2.3	Pihakatu	20
2.4	Hidaskatu	22
2.5	Kävelypainotteinen katu	23
2.6	Joukkoliikennekatu	25
3	TYÖRYHMÄN ESITYKSET	26
3.1	Ehdotettavat muutokset	26
3.2	Vaihtoehdot liikennesääntöjen tarkistamiseksi	26
3.2.1	Kävely- ja pyöräilykadun liikennemerkki työryhmän esityksen vaihtoehdossa 2	28
3.3	Eri tyyppisten katujen osoittaminen liikennemerkeillä	30
3.4	Lista mahdollisista säännösmuutoksia vaativista kohdista ja muista tarvittavista jatkotoimista	32

Liitteet

1) Kävelykaduista Suomen kaupungeissa syksyllä 2001.

2) Pihakadulle asetettavia erityisvaatimuksia. Sisäasiainministeriön kirje 996/501/82/SHi 30.3.1982

1 JOHDANTO

1.1 Työn lähtökohdat

Kävelykatuja on viime vuosina rakennettu yhä useampiin kaupunkeihin. Hyvin suunnitellut ja toteutetut kävelykadut elävöittävät kaupunkikeskustoja ja lisäävät niiden viihtyisyyttä. Liikenne- ja viestintäministeriön kävelypoliittisen ja pyöräilypoliittisen ohjelman toteutuminen johtanee kävelykatujen määrän kasvamiseen tulevaisuudessakin. Kävelykatujen yleistymistä edistää myös (YM ja LVM:n) Lyyli-tutkimusohjelmassa laadittu opas liikenteen rauhoittamisesta.

Toimiva kävelykatu edellyttää myös toimivia liikennesäännöksiä. Nykyisissä säännöksissä ei ole erityisesti otettu huomioon kävelykatuja, kävely- ja pyöräilykatuja tai kävelypainotteisia katuja, vaan niillä sovelletaan yleisiä liikennesäännöksiä. Liikenteen rauhoittaminen – julkaisussa ehdotettiin uuden kävelykatua osoittavan liikennemerkkin käyttöön ottoa.

Kävely- ja kävelypainotteisten katujen liikennesääntöjä ja –merkkejä selvittävän työryhmän tehtävänä oli käydä läpi nykyisten säännösten soveltuvuus näille kaduille ja valmistella ehdotus tarvittavista muutoksista

1.2 Määritelmiä ja liikennesääntöjä

Tie

Tieliikennelaisissa tieksi katsotaan yleinen ja yksityinen tie, katu, rakennuskaavatie, moottorikelkkailureitti, tori sekä muu yleiselle liikenteelle tarkoitettu tai yleisesti liikenteeseen käytetty alue.

Jalankulkijan on käytettävä ensisijaisesti jalkakäytävää tai piennarta. Jos jalkakäytävää tai piennarta ei ole tai milloin sillä kulkeminen ei käy haitatta päinsä, jalankulkijan on käytettävä pyörätietä tai ajoradan reunaa.

Ajoradalla jalankulkijan on ensisijaisesti käytettävä sen vasenta reunaa, jollei oikean reunan käyttäminen ole kulkureitin tai muiden syiden vuoksi turvallisempaa. Polkupyörää tai mopoa taluttava saa kuitenkin käyttää ajoradan oikeaa reunaa.

Käyttötarkoitukseltaan määrittelemätön katu voidaan muuttaa asemakaavamääräyksellä jalankulku- tai joukkoliikennekaduksi. Sellaiset katualueen tyypin muutokset, joilla on kaavallista merkitystä (esimerkiksi huomattava merkitys kiinteistöjen käyttöön tai liikennemääriin muilla kaduilla) tulisi aina ratkaista asemakaavan muutoksella. Esimer-

kiksi pihakadun muodostamiseksi kaavamuutos ei ole välttämätön vaan muutos voidaan osoittaa katusuunnitelmassa. Jo kaavoitusvaiheessa piha- tai hidaskaduksi suunnitellut kadut on kuitenkin tarkoituksenmukaista merkitä sellaisiksi jo asemakaavaan.

Erilaisten katutyyppeiden ominaisuuksia on kuvattu luvussa 2.

Huoltoajo

Huoltoajo on määritelty tieliikenneasetuksessa lisäkilven 872 kohdalla. Lisäkilvellä 872 "Huoltoajo sallittu" osoitetaan, että liikennemerkistä ilmenevän kiellon estämättä on sallittu:

- 1) kiinteistön, sillä olevien rakennusten, tilojen ja laitteiden huoltoon tai vartiointiin liittyvä ajo silloin, kun se on välttämätöntä;
- 2) jakeluliikenne sekä sellaisten tavaroiden kuljetus, joiden kantamista ei niiden painon tai muun erityisen syyn takia ole kohtuullista edellyttää;
- 3) sellaisen henkilön kuljetus, jonka toiminta- tai liikkumiskyky tai kyky suunnistautua on iän, vamman tai sairauden takia taikka muusta syystä rajoittunut;
- 4) lasten kuljetus, kun yhdellä henkilöllä on valvottavanaan useampi kuin yksi alle seitsemän vuoden ikäinen lapsi;
- 5) asiakkaan noutaminen ja tuominen taksilla; tai
- 6) ajoneuvon kuljettaminen, kun kuljettaja on liikuntavammainen.

Jalkakäytävä

Tieliikennelain mukaan jalkakäytävä on jalankulkijoille tarkoitettu tie tai sen osa. Jalkakäytävällä ei saa taluttaa polkupyörää tai mopoa, kuljettaa potkukelkkaa, hiihtää, luistella eikä kantaa kookasta taakkaa, jos siitä voi aiheutua huomattavaa haittaa muille jalankulkijoille. Tällöin jalankulkijan on käytettävä piennarta, pyörätietä tai ajoradan reunaa. Pyörätiellä jalankulkijan on yleensä käytettävä sen reunaa.

Tieliikennelaissa ei kerrota, milloin kyseessä on jalkakäytävä, jos sitä ei ole osoitettu liikennemerkillä. Käytännöksi on vakiintunut, että korotettu reunakivi riittää osoittamaan jalkakäytävän. Liikennemerkkiä käytetään vain jos on epäselvyyttä jalkakäytävän sijainnista.

Pyörätie

Pyörätie on polkupyöräliikenteelle tarkoitettu, liikennemerkillä osoitettu, ajoradasta rakenteellisesti erotettu tai erillinen tien osa taikka erillinen tie.

Pyörätie osoitetaan aina liikennemerkillä. Sen sijaan rakenteellista erottelua ajoradasta ei ole määritelty tarkemmin. Käytännöksi on vakiintunut, että pyörätie katsotaan rakenteellisesti erotetuksi, jos pyörätie ja ajorata ovat eri tasossa tai pyörätien ja ajoradan välissä on reunakivi tai korotettu saareke.

Jalankulkija

Tieliikennelain mukaan jalankulkija on jalan, suksilla, rullasuksilla, luistimilla tai vastaavilla välineillä liikkuva ja potkukelkan, lastenvaunujen, leikkiajoneuvon, pyörätuolin tai vastaavan laitteen kuljettaja sekä polkupyörän tai mopon taluttaja.

Potkulautailija ja rullaluistelija rinnastetaan myös jalankulkijaan. Potkulautailija saa kulkea jalkakäytävällä, jos hän ei aiheuta huomattavaa haittaa jalankulkijoille. Muuten potkulautailijan on käytettävä pyörätietä tai ajoradan reunaa. Sama koskee rullaluistelijoitakin.

Moottoroitu potkulauta on tieliikenteessä kielletty.

Polkupyöräilijä

Polkupyöräilijään sovelletaan ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä. Pyörätien puuttuessa polkupyörää on kuljetettava ajoradalla. Jos tien oikealla puolella on piennar, jolla ajo käy haitatta päinsä, polkupyörää ja muuta moottoritonta ajoneuvoa sekä mopoa on kuitenkin kuljetettava pientareella. Polkupyöräilijöille voidaan osoittaa ajoradasta pyöräkaista. Jos polkupyöräilijälle on liikennemerkillä osoitettu pyörätie, polkupyörän paikka on pyörätiellä.

Potkupyörä on polkupyörää muistuttava polkimeton ajoneuvo, jossa on yleensä iso etupyörä ja pienempi takapyörä. Vaikka potkupyörä on ajoneuvo, sen kuljettajaan ei voida suoraan soveltaa polkupyöräilijää koskevia sääntöjä. Potkupyörällä liikkuvan tulee noudattaa ajoneuvoliikennettä yleensä koskevia sääntöjä.

2 JALANKULKU JA PYÖRÄILY ERILAISILLA KATUTYYPEILLÄ

2.1 Kävelykatu

Mikä on kävelykatu

Kävelykatu on jalankululle ja oleskelulle varattu katu, jolla pyöräily on kielletty. Asemakaavassa sille on oma merkintätapansa. Kävelykatua suunniteltaessa tulee aina selvittää mahdollisuudet järjestää huoltoliikenne muiden katujen tai maanalaisten järjestelyjen kautta. Jos näin ei voida järjestää, voidaan kiinteistöjen hoidolle välttämätön huoltoliikenne sallia. Vilkkailu kävelykaduilla huoltoliikenne rajataan yleensä vilkkaimpien aikojen ulkopuolelle.

Katutilan jäsentely perustuu pääasiassa kaupunkikuvallisiin tavoitteisiin. Liikenteen kannalta on oleellista, että pelastuskalustolle ja huoltoliikenteelle varataan vähintään 4 metriä leveä vapaa tila kadun keskiosasta. Kävelykadulla ei yleensä käytetä reunakiviä. Kävelykadun suunnittelussa on otettava huomioon sekä näkövammaisten että liikuntavammaisten vaatimukset ympäristön hahmottamiseksi.

Tällä hetkellä suomalaiset ns. kävelykadut ovat kävely- ja pyöräilykatuja (luku 2.2), koska niillä on myös pyöräily sallittu.

Kävelykadun liikennesäännöt

Kävelykatua ei ole määritelty tieliikennelaissa, joten erityisesti kävelykatua koskevia liikennesääntöjä ei ole. Jos kävelykatu on merkitty liikennemerkillä 311 "Ajoneuvolla ajo kielletty", jalankulkijaan sovelletaan tieliikennelain 40 §:n ja 44 §:n säännöksiä. Niiden mukaan jalankulkijan on ajoradalla ensisijaisesti käytettävä sen vasenta reunaa, jollei oikean reunan käyttäminen ole kulkureitin tai muiden syiden vuoksi turvallisempaa. Ajorata on ylitettävä kohtisuoraan ja viivyttelemättä ja yleensä risteyksen vierestä. Kävely kadun suuntaan sen keskiosalla ei sääntöjen mukaan ole sallittua. Jos kadulla on reunakivet, jalankulkijan paikka on reunakiven takana alueella, joka katsotaan jalkakäytäväksi.

Ajoneuvon kuljettajaa koskee tieliikennelain 9 §:n ajoneuvon paikkaa koskeva sääntö, jonka mukaan ajoneuvoa on ajoradalla kuljetettava muu liikenne ja olosuhteet huomioon ottaen niin lähellä ajoradan oikeaa reunaa kuin turvallisuutta vaarantamatta on mahdollista. Kaksisuuntaisella ajoradalla oleva koroke tai muu vastaava laite on siviilitettava oikealta. Tieliikennelain 30 §:n mukaan ajoneuvon kuljettajan on kohdatessaan tai ohittaessaan jalankulkijan, polkupyöräilijän tai mopoilijan annettava tälle ajoneuvon koko ja nopeus huomioon ottaen turvallinen tila tiellä.

Kävelykadun nopeusrajoituksena on taajaman yleinen 50 km/h nopeusrajoitus tai voimassa oleva alueellinen alempi nopeusrajoitus ellei muuta nopeusrajoitusta ole osoitettu.

Erityisiä kävelykadulta tulevia koskevia väistämissäännöksiä ei ole.

Jos kävelykatu on merkitty jalkakäytäväksi liikennemerkillä 421 "Jalkakäytävä" tai se on korotetulla reunakivellä erotettu risteävästä ajoradasta, jalankulkija voi käyttää vapaasti kadun kaikkia osia. Ajoneuvoilla liikkuminen, pysäyttäminen ja pysäköinti jalkakäytävällä on kielletty ellei kysymyksessä ole lyhytaikainen ajoneuvon seisottaminen siihen nousemista tai siitä poistumista tahi ajoneuvon kuormaamista tai kuorman purkamista varten, milloin läheisyydessä ei ole käytettävissä muuta pysäyttämiseen sopivaa paikkaa ja pysäyttämiseen on pakottavia syitä.

Kävelykadun liikennemerkit

Kävelykatu osoitetaan nykyisin liikennemerkillä 311 "Ajoneuvolla ajo kielletty". Huoltoajo ja muu tarpeellinen ajo sallitaan tarvittaessa lisäkilvillä. Pysäköinti- tai pysäyttämisa rajoitukset joudutaan merkitsemään erikseen, jotta kunnallinen pysäköinninvalvoja voisi puuttua väärinpysäköintiin. Muuten väärinpysäköintiin voi puuttua vain poliisi.

Taajaman yleisrajoituksesta tai alueellisesta rajoituksesta poikkeava nopeusrajoitus merkitään tarvittaessa erikseen. Tieliikenneasetuksen 16 §:n mukaan kadulla, jolla nopeusrajoitus on enintään 30 km/h, voi olla töyssyjä tai korotettuja suojateitä, joista ei liikennemerkillä erikseen varoiteta tai muita nopeutta alentavia rakenteita, joita ei liikenteen ohjauslaitteella tai muulla vastaavalla tavalla erikseen osoiteta.

Väistämisvelvollisuus kävelykadulta muulle kadulle tullessa osoitetaan tarvittaessa merkillä 231 "Väistämisvelvollisuus risteyksessä".

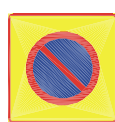
Kävelykatu voidaan osoittaa myös merkillä 421 "Jalkakäytävä", jos kadulle ei ole tarpeen sallia mitään ajoneuvoliikennettä. Risteävän tien jalkakäytävän tasoon nostettu ja reunakivellä erotettu kävelykatu voidaan katsoa jalkakäytäväksi myös ilman merkkiä 421.

231

311

373

421

Ongelmia

Liikennemerkillä 311 "Ajoneuvolla ajo kielletty" merkityn kävelykadun liikennesäännöt eivät vastaa kävelykadun luonnetta yleisenä kävelyyn ja oleskeluun tarkoitettuna alue-

na. Jalankulkijan paikka on yleisillä säännöillä säädelty tarkkaan, käytännössä jalankulki- kija kuitenkin liikkuu katutilassa vapaasti. Rakennettu ympäristö ja liikennesäännöt näyttävät olevan keskenään ristiriidassa.

Kävelykaduilla ei ole yleensä osoitettu nopeusrajoitusta erikseen, koska katu ympäristö ei houkuttele ajamaan kovin suurella nopeudella. Kävelykaduilla on yleensä voimassa taajaman yleinen 50 km/h nopeusrajoitus tai sitä alempi alueellinen nopeusrajoitus. On huomattava, että jos nopeusrajoitus on 40 km/h tai korkeampi, tieliikenneasetuksen 16 §:n mukaan korotetuista suojateista on varoitettava liikennemerkillä ja muut nopeutta alentavat rakenteet on osoitettava liikenteen ohjauslaitteella tai muulla vastaavalla tavalla. Tämä ei sovellu kävelykadulle, jossa on penkkejä, istutuksia, mainostelineitä yms.

Myöskään tieliikennelain 9 §:n sääntö, jonka mukaan kaksisuuntaisella ajoradalla oleva koroke tai muu vastaava laite on sivuutettava oikealta, ei sovellu kävelykadulle.

Huoltoajon salliminen määrättyinä aikoina johtaa vaikeaselkoiisiin ja kaupunkikuvan kannalta huonoihin liikennemerkkiratkaisuihin. Vaikka huoltoajo rajattaisiin ajallisesti vilkkaimpien aikojen ulkopuolelle, käytännössä huoltoajoa esiintyy muinakin aikoina ellei pääsyä kävelykadulle ole estetty rakenteellisesti.

Väistämisvelvollisuus edellä mainitulla tavalla osoitetulta kävelykadulta muulle kadulle tultaessa saattaa olla epäselvä. Jos merkkiä 231 ei käytetä, risteys voidaan tulkita tasa-arvoiseksi. Käytännössä kävelykadulta tulijat väistänevät muun kadun liikennettä vaikka merkkiä 231 ei ole.

Kävelykadut muualla

Kansainvälisissä sopimuksissa ei ole kävelykatuja koskevia sääntöjä. Monissa Euroopan maissa on määritelty kävelykatua koskevat liikennesäännöt erikseen ja kävelykadut on merkitty omalla liikennemerkillä. Näin on mm. Ruotsissa, Tanskassa, Saksassa, Sveitsissä, Itävallassa ja Ranskassa. Liikennesäännöt ovat lähes yhtenäiset, mutta liikenne- merkit ja niiden käyttöperiaatteet vaihtelevat.

Ruotsissa ajoneuvon kuljettamista kävelykadulla koskevat seuraavat säännöt:

- Ajoneuvot saavat ajaa enintään kävelynopeutta
- Ajoneuvot eivät saa pysäköidä kuin erikseen osoitetuilla paikoilla
- Ajoneuvon kuljettajalla on väistämisvelvollisuus jalankulkijoihin nähden
- Moottoriajoneuvoilla ei saa ajaa kävelykadulla, paitsi
 - tavarakuljetukset kadun liikkeisiin/liikkeistä
 - tavara- ja asukkaiden kuljetukset kadun osoitteeseen/osoitteesta
 - hotellivieraiden kuljetukset kadun hotelliin/hotellista
 - sairaiden tai liikuntavammaisten kuljetukset kadun osoitteeseen/osoitteesta
- Kävelykadulta muulle kadulle tuleva ajoneuvo on väistämisvelvollinen.

Lähes vastaavat ajoneuvon kuljettajaa koskevat säännöt ovat myös Saksassa ja Tanskassa. Tanskassa pysäköintirajoitukset eivät koske polkupyöriä, mopoja (knallert) ja moottoripyöriä

Ruotsissa liikennemerkillä "Gågata" osoitetulla kadulla saa ajaa pyörällä ja edellä esitetyin edellytyksin myös moottoriajoneuvoilla. Kävelykatu, jolla kaikki ajoneuvoliikenne on kielletty merkitään "Gågata" –merkillä ja lisäkilvillä.

Saksassa taas liikennemerkillä "Beginn eines Fussgängerbereichs" ja Tanskassa liikennemerkillä "Gågade" osoitetulla alueella ajoneuvoliikenne on kielletty. Huoltoajo ja pyöräily voidaan sallia liikennemerkin lisäkilvillä. Sama periaate on myös Itävallassa ja Sveitsissä.

2.2 Kävely- ja pyöräilykatu

Mikä on kävely- ja pyöräilykatu

Kävely- ja pyöräilykatu on jalankululle ja oleskelulle sekä pyöräilylle varattu katu. Asemakaavassa sille on oma merkintätapansa. Huoltoliikennettä koskevat samat periaatteet kuin kävelykadulla. Myös näkö- ja liikuntavammaisten vaatimukset on otettava huomioon, kuten kävelykadun suunnittelussa.

Kävely- ja pyöräilykadulle ei suositella erillistä merkittyä pyörätietä, koska se saattaa nostaa pyöräilijöiden nopeuksia ja aiheuttaa jalankulun ja pyöräilyn välisiä vaaratilanteita kun jalankulkijat kävelevät myös merkityllä pyörätiellä. Ilman omaa väylää pyöräilijät ohjautuvat luontevasti kadun keskiosille ja mukautuvat yleensä ottamaan jalankulkijatkin huomioon.

Kävely- ja pyöräilykadun liikennesäännöt

Erityisesti kävely- ja pyöräilykatuja koskevia liikennesääntöjä ei ole. Jalankulkijoita ja ajoneuvon kuljettajia koskevat samat säännöt kuin kävelykadulla luvussa 2.1.

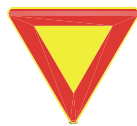
Kävely- ja pyöräilykadun liikennemerkit

Kävely- ja pyöräilykatu osoitetaan nykyisin liikennemerkillä 312 "Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty". Huoltoajo ja muu tarpeellinen ajo sallitaan tarvittaessa lisä-

kilvellä. Pysäyttämisen- ja pysäköintirajoitukset joudutaan merkitsemään erikseen, kuten kävelykadulla.

Väistämisvelvollisuus kävely- ja pyöräilykadulta muulle kadulle tultaessa osoitetaan tarvittaessa merkillä 231 "Väistämisvelvollisuus risteyksessä".

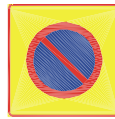
Kävely- ja pyöräilykatu voidaan osoittaa myös merkillä 423 "Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä", jos kadulle ei ole tarpeen sallia mitään moottoriajoneuvoliikennettä. Jalankulkija saa silloin käyttää kadun kumpaakin reunaa. Merkillä 423 osoitetulta kadulta muulle kadulle tuleva pyöräilijä on väistämisvelvollinen. Muilla ajoneuvoilla kuin polkupyörillä liikkuminen, pysäyttäminen ja pysäköinti yhdistetyllä pyörätiellä ja jalkakäytävällä on kielletty ellei kysymyksessä ole lyhytaikainen ajoneuvon seisottaminen siihen nousemista tai siitä poistumista tahi ajoneuvon kuormaamista tai kuorman purkamista varten, milloin läheisyydessä ei ole käytettävissä muuta pysäyttämiseen sopivaa paikkaa ja pysäyttämiseen on pakottavia syitä.

231

312

373

423

Ongelmia

Ongelmat ovat samoja kuin kävelykadulla luvussa 2.1.

Jos kävely- ja pyöräilykatu on osa vilkasta pyöräilyreittiä, suuri pyörien määrä saattaa aiheuttaa ongelmia sekä jalankulkijoille että pyöräilijöille. Jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden nopeusero voi aiheuttaa jalankulkijoille turvattomuuden tunnetta.

Kävely- ja pyöräilykadut muualla

Kansainvälisissä sopimuksissa ei ole kävely- ja pyöräilykatuja koskevia sääntöjä. Eräiden maiden liikennesääntöjä ja –merkkejä on esitetty kävelykatua koskevassa osassa. Näissä maissa kävely- ja pyöräilykatu osoitetaan kävelykatu -liikennemerkillä ja lisäkilvellä: esimerkiksi Ruotsissa lisäkilvellä kielletään moottoriajoneuvojen käyttö, Saksassa, Tanskassa, Sveitsissä ja Itävallassa lisäkilvellä sallitaan pyöräily.

2.3 Pihakatu

Mikä on pihakatu

Pihakatu on jalankulku- ja ajoneuvoliikenteelle yhteisesti tarkoitettu katu. Asemakaavassa sille on oma merkintätapansa. Pihakadun tulee täyttää sille erikseen asetetut rakenteelliset erityisvaatimukset, jotka on esitetty sisäasiainministeriön kirjeessä 996/501/82/SHi 30.3.1982. Erityisvaatimuksilla pyritään siihen, että ajoneuvon kuljettaja huomaa liikkuvansa alueella, jossa hänen tulee ajaa hitaasti ja väistää jalankulkijoita. Kadun muotoilulla ja pysäköintipaikkojen, kalusteiden ja istutusten sijoittelulla varmistetaan, että ajonopeudet pysyvät alhaisina. Pihakadulla ei käytetä suojateitä eikä jalkakäytäviä. Pihakadulle saapumiskohdassa on yleensä viistetty reunakivi tai porttimainen kavennus.

Alunperin pihakatuja käyttöalueita ovat olleet kaupunkikeskustojen läheiset vanhat asuinalueet, joilla ei ole riittävästi yhteisiä oleskelualueita. Pihakatu soveltuu kaduille, joiden liikennemäärät jäävät niin vähäisiksi, ettei liikennemuotojen erottelu ole tarkoituksenmukaista ja joilla ei ole läpiajoliikennettä.

Pihakadun liikennesäännöt

Pihakadulla on voimassa seuraavat tieliikennelain 33 ja 41 §:ssä esitetyt liikennesäännöt.

- Pihakadulla saa kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa vain kadun varrella olevalle kiinteistölle tai pysäköintiä varten.
- Muiden ajoneuvojen kuin polkupyörän, mopon ja vammaisen pysäköintiluvalla varustetun ajoneuvon pysäköinti on sallittu vain merkityllä pysäköintipaikalla. Merkityn pysäköintipaikan ulkopuolella pysäköinti ei saa kohtuuttomasti haitata pihakadulla liikkumista.
- Ajonopeus pihakadulla on sovitettava jalankulun mukaiseksi eikä se saa ylittää 20 km/h.
- Pihakadulla ajoneuvon kuljettajan on annettava jalankulkijalle esteetön kulku.
- Jalankulkija saa pihakadulla kulkea sen kaikilla osilla. Hän ei kuitenkaan saa tarpeettomasti estää ajoneuvoliikennettä.

Pihakadulta ajoradalle tuleva on väistämismuuttainen tieliikennelain 14 §:n 3 momentin mukaan.

- Kuljettajan on kuitenkin aina väistettävä muuta liikennettä, jos hän on tulossa tielle pihakadulta, pihasta, pysäköintipaikalta, huoltoasemalta tai muulta vastaavalta alueelta taikka polulta, tilustieltä tai muulta vähäiseltä tieltä tai moottorikelkkailureitiltä

Pihakadun liikennemerkit

Pihakadulle saapumiskohta osoitetaan liikennemerkillä 573 "Pihakatu" ja poistumiskoh-
ta liikennemerkillä 574 "Pihakatu päättyy". Pihakadulla olevat pysäköintipaikat osoite-
taan liikennemerkillä 521 "Pysäköintipaikka".

Ongelmia

Pihakadun liikennesääntöjen mukaan moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain kadun varren kiinteistölle tai pysäköintiä varten. Pihakatu ei siten sovi asuntoalueelle, jolla on läpikulkuliikennettä. Myöskään keskustan kävelypainotteisille kaduille (2.5) pihakatu ei ole oikea ratkaisu, jos kadulla voi olla läpiajoliikennettä. Keskustan katuna pihakatu saattaa houkutella pysäköintipaikan etsijöitä, minkä vuoksi pihakatu-liikennemerkki kävely- ja pyöräilykaduilla (2.2) käytettynä saattaisi lisätä kadun liikennettä, ellei sitä rajoiteta lisäkilvillä. Merkin symboliikka ei kuvaa kävelykadun tai kävely- ja pyöräilykadun tienkäyttäjryhmiä. Pihakatumerkin käyttö kävelykadulla tai kävely- ja pyöräilykadulla edellyttäisi myös pihakadun rakenteellisten erityisvaatimusten tarkistamista

Pihakaduiksi on merkitty myös katuja, jotka eivät täytä sille asetettuja rakenteellisia erityisvaatimuksia. Tavallisin puute on pihakaduille jätetyt reunakivillä erotetut jalkakäytävät.

Pihakatujen liikennesäännöissä ei ole erikseen mainittu huoltoajoa, joten sitä ei voi pitää sallittuna ellei se ole kiinteistölle ajoa.

Pihakatu muualla

Eurooppalaisessa liikennemerkkisopimuksessa pihakaduille on määritelty seuraavat liikennesäännöt :

- Jalankulkijat saavat käyttää pihakadun kaikkia osia. Leikkiminen on sallittua.
- Ajoneuvojen on ajettava hyvin alhaisella nopeudella, joka määritetään kansallisessa lainsäädännössä. Nopeus ei saa olla yli 20 km/h.
- Ajoneuvot eivät saa aiheuttaa vaaraa eivätkä olla esteenä jalankulkijoille. Tarvittaessa ajoneuvo on pysäytettävä.
- Jalankulkijat eivät saa tarpeettomasti estää ajoneuvoliikennettä.
- Pysäköinti on sallittu vain merkityillä pysäköintipaikoilla.
- Pihakadulta tulevan tienkäyttäjän on risteyksessä väistettävä muuta liikennettä, ellei kansallisessa lainsäädännössä ole määrätty toisin.

Pihakatua koskevat liikennesäännöt ja käytetyt liikennemerkit eri maissa ovat melko yhtenäiset. Suomen, Ruotsin ja Norjan säännöissä ei ole erikseen mainintaa pihakadulla

leikkimisestä. Suomessa ajoa pihakadulla on rajoitettu muita tiukemmin, ajo on sallittu vain kiinteistöille tai pysäköintipaikoille.

2.4 Hidaskatu

Mikä on hidaskatu

Hidaskatu on pääasiassa asuntoalueille soveltuva katu, jonka nopeusrajoitus on korkeintaan 30 km/h. Asemakaavassa hidaskadulle on oma merkintätapansa. Tavoiteltavaan nopeustasoon päästään pienipiirteisellä geometrialla ja rakenteellisilla hidasteilla, esimerkiksi korotetuilla risteyksillä ja suojateillä. Ajourata mitoitetaan yleensä niin, että jättauto ja henkilöauto mahtuvat kohtaamaan. Vähäliikenteisillä hidaskaduilla ei tarvita jalkakäytäviä eikä suojateitä.

Hidaskadun liikennesäännöt

Erityisesti hidaskatuja koskevia liikennesääntöjä ei ole. Jos kadulla on reunakivellä erotettu jalkakäytävä, jalankulkijan paikka on siellä. Jalkakäytävän puuttuessa jalankulkijaan sovelletaan tieliikennelain 40 §:n ja 44 §:n säännöksiä. Niiden mukaan jalankulkijan on ajoradalla ensisijaisesti käytettävä sen vasenta reunaa, jollei oikean reunan käyttäminen ole kulkureitin tai muiden syiden vuoksi turvallisempaa. Ajourata on ylitettävä kohtisuoraan ja yleensä risteuksen vierestä. Kävely kadun suuntaan sen keskiosalla ei sääntöjen mukaan ole sallittua.

Ajoneuvon kuljettajaa koskee tieliikennelain 9 §:n ajoneuvon paikkaa koskeva sääntö, jonka mukaan ajoneuvoa on ajoradalla kuljetettava muu liikenne ja olosuhteet huomioon ottaen niin lähellä ajoradan oikeaa reunaa kuin turvallisuutta vaarantamatta on mahdollista. Kaksisuuntaisella ajoradalla oleva koroke tai muu vastaava laite on sivuuttettava oikealta. Tieliikennelain 30 §:n mukaan ajoneuvon kuljettajan on kohdatessaan tai ohittaessaan jalankulkijan, polkupyöräilijän tai mopoilijan annettava tälle ajoneuvon koko ja nopeus huomioon ottaen turvallinen tila tiellä.

Hidaskadun liikennemerkkit

Hidaskatua osoittavaa liikennemerkkiä ei ole. Nopeus tulisi rajoittaa korkeintaan 30 kilometriin tunnissa ja se osoitetaan merkillä 361 "Nopeusrajoitus" tai merkillä 363 "Nopeusajoitusalue". Alhaisen nopeusrajoituksen vuoksi rakenteellisista hidasteista ei tarvitse varoittaa erikseen.

Väistämisvelvollisuus hidaskadulta muulle kadulle tultaessa osoitetaan tarvittaessa merkillä 231 "Väistämisvelvollisuus risteyksessä".

231

361

363

Ongelmia

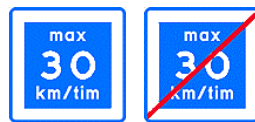
Hidaskadun rakenteelliset hidasteet voivat aiheuttaa hankaluuksia pyöräilijöille.

Vähäliikenteellisillä hidaskaduilla jalkakäytävän ja suojatien puuttuminen saattaa antaa jalankulkijalle mielikuvan, että katu on tarkoitettu ensisijaisesti jalankulkijoille.

Hidaskadut muualla

Kansainvälisissä sopimuksissa ei ole hidaskatuja koskevia sääntöjä. Ruotsissa ja Tanskassa hidaskadulle on omat liikennemerkit. Ruotsissa merkillä "Lågfartsväg" osoitetulla kadulla on tehty sellaisia rakenteellisia hidasteita, että yli 30 km/h nopeus ei sovellu kadulle.

Sama periaate on Tanskassa merkillä "Område med fartdæmpning" osoitetulla alueella. Merkissä esitettävä nopeusarvo voi vaihdella välillä 20 - 45 km/h. Rakenteellisista hidasteista ei varoiteta erikseen merkillä osoitetulla alueella.

Ruotsi

Tanska

2.5 Kävelypainotteinen katu

Mikä on kävelypainotteinen katu

Kävelypainotteisella kadulla jalankulkuolosuhteet ovat merkittävästi paremmat kuin tavallisella kadulla, ja se muistuttaa luonteeltaan pihakatuja. Erona pihakatuun on se, että kävelypainotteisella kadulla jalankulkijoille on erotettu ajoradasta jalkakäytävät matalalla reunakivellä, kourulla tai pollareilla. Nopeutta rajoitetaan rakenteellisin keinoin, esimerkiksi liittymäalueiden korotuksin. Nopeusrajoitus on yleensä 20 km/h. Suojateitä ei merkitä. Kävelypainotteisella kadulla voi olla myös pysäköintipaikkoja lyhytaikaista pysäköintiä varten.

Kävelypainotteiset kadut sopivat keskustoissa kävelyalueen laajennukseksi tai kävelykadun vaihtoehdoksi siinä tapauksessa, että autoliikennettä ei voida rajata vain huolto- liikenteeseen. Kävelypainotteinen katu voi myös olla kävelykadun esivaiheena, koska sen muuttaminen kävelykaduksi ei välttämättä edellytä suuria rakenteellisia toimia.

Kävelypainotteisen kadun liikennesäännöt

Erityisesti kävelypainotteisia katuja koskevia liikennesääntöjä ei ole. Jalankulkijan paikka on rakenteellisesti erotettu jalkakäytävällä. Ajorata on ylitettävä kohtisuoraan ja yleensä risteyksen vierestä.

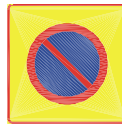
Ajoneuvon kuljettajaa koskee tieliikennelain 9 §:n ajoneuvon paikkaa koskeva sääntö, jonka mukaan ajoneuvoa on ajoradalla kuljetettava muu liikenne ja olosuhteet huomioon ottaen niin lähellä ajoradan oikeaa reunaa kuin turvallisuutta vaarantamatta on mahdollista. Kaksisuuntaisella ajoradalla oleva koroke tai muu vastaava laite on sivuuttettava oikealta. Tieliikennelain 30 §:n mukaan ajoneuvon kuljettajan on kohdatessaan tai ohittaessaan jalankulkijan, polkupyöräilijän tai mopoilijan annettava tälle ajoneuvon koko ja nopeus huomioon ottaen turvallinen tila tiellä.

Kävelypainotteisen kadun liikennemerkkit

Nopeusrajoitus osoitetaan merkillä 361 "Nopeusrajoitus". Kadulle voidaan osoittaa alueellinen pysäköintikielto merkillä 373 "Pysäköintikieltoalue". Pysäköintipaikat osoitetaan merkillä 521 "Pysäköintipaikka".

361

373

521

Ongelmia

Jalankulkijalle saattaa olla epäselvää, että hänen on väistettävä kadulla liikkuvia autoja, koska jalkakäytävää ei ole erotettu ajoradasta selkeästi. Myös kadun alhainen nopeusrajoitus ja katuympäristö saattavat tukea mielikuvaa, että katu on ensisijaisesti tarkoitettu jalankulkijoille.

Kävelypainotteinen katu muualla

Kansainvälisissä sopimuksissa ei ole kävelypainotteisia katuja koskevia sääntöjä. Myöskään muissa Euroopan maissa ei ole kävelypainotteiselle kadulle omia liikennesääntöjä ja merkkejä. Kävelypainotteisen kadun tyyppisiä katuja on eri maissa merkitty kuten Suomessa tai myös pihakaduksi, hidaskaduksi tai kävelykaduksi.

2.6 Joukkoliikennekatu

Mikä on joukkoliikennekatu

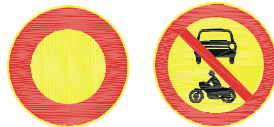
Joukkoliikennekatu on katu, jolla moottorikäyttöistä ajoneuvoliikennettä on rajoitettu siten, että vain joukkoliikenne on sallittu rajoituksesta. Asemakaavassa sille on oma merkintänsä. Joukkoliikennekatuja voi olla kaupunkien keskustoissa ja asuntoalueilla. Yleensä niissä jalkakäytävät on erotettu reunakivellä ajoradasta.

Joukkoliikennekadun liikennesäännöt

Erityisiä joukkoliikennekatuja koskevia liikennesääntöjä ei ole.

Joukkoliikennekadun liikennemerkkit

Joukkoliikennekatu merkitään yleensä merkillä 311 "Ajoneuvolla ajo kielletty" tai merkillä 312 "Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty". Sallitut ajoneuvoryhmät osoitetaan tekstillisillä lisäkilvillä.

311

312

Joukkoliikennekatu muualla

Kansainvälisissä sopimuksissa ei ole joukkoliikennekatuja koskevia sääntöjä. Erityyppisiä joukkoliikennekatuja on useissa Euroopan maissa. Katujen liikenneajoitukset osoitetaan liikennemerkeillä kuten Suomessa. Eräissä maissa kävelykatutyypisillä kaduilla on sallittu myös raitiovaunuliikenne jalankulkijoiden ehdoin.

3 TYÖRYHMÄN ESITYKSET

3.1 Ehdotettavat muutokset

Luvussa 2 kuvattiin erilaisia katutyyppejä tienkäyttäjryhmien kannalta. Työryhmän mielestä kävelykatua (2.1) ja kävely- ja pyöräilykatua (2.2) koskevia säännöksiä tulee tarkistaa paremmin kadun luonteeseen sopiviksi. Nykytilanteessa sekä jalankulkijaa että ajoneuvon kuljettajaa koskevat säännöt soveltuvat huonosti kävelykadulle ja kävely- ja pyöräilykadulle, koska edellä mainitut kadut osoitetaan kieltoimerkkejä käyttäen. Tarvitavat liikennemerkkijyhdistelmät ovat usein myös vaikeaselkoisia ja kaupunkikuvan kannalta huonoja.

Myös hidaskadun (2.4.) ja kävelypainotteisen kadun (2.5.) liikennesäännöt saattavat olla epäselviä kaduilla, joilla ei ole jalkakäytäviä. Suomessa ei myöskään ole tällä hetkellä liikennemerkkiä kaikille tienkäyttäjryhmille tarkoitettua yhteistä katua varten, jolle pääsyä ei ole rajoitettu moottoriajoneuvoilta.

Tehdyn kyselyn mukaan kaikilla suomalaisilla ns. kävelykaduilla sallitaan pyöräily ja huoltoajo. Tämän vuoksi on perusteltua, että pyöräily ja huoltoajo sallittaisiin jo kävely- ja pyöräilykadun liikennesäännöissä. Myös yleiset ajoneuvon käyttöä koskevat määräykset on tarpeen määrittellä kävely- ja pyöräilykadun liikennesäännöissä.

Nykyisen pihakadun (2.3) liikennesäännöt ja kävely- ja pyöräilykadulla tarvittavat liikennesäännöt ovat varsin lähellä toisiaan. Siksi työryhmän esityksessä on yhtenä vaihtoehtona pihakadun liikennesääntöjen tarkistus siten, että pihakadun liikennemerkin käyttö olisi mahdollista myös kävely- ja pyöräilykadulla ja keskustojen kävelypainotteisilla kaikille tienkäyttäjryhmille tarkoitetuilla kaduilla. Toisessa vaihtoehdossa esitetään uusi kävely- ja pyöräilykadun liikennemerkki, jonka liikennesäännöt määrittellään mahdollisimman hyvin suomalaisille kävely- ja pyöräilykaduille soveltuviksi. Pihakadun liikennesäännöt pysyisivät tällöin ennallaan.

3.2 Vaihtoehdot liikennesääntöjen tarkistamiseksi

Työryhmä esittää seuraavat kaksi vaihtoehtoa.

Vaihtoehto 1:

- Pihakadun liikennesääntöjä tarkistetaan siten, että säännöistä poistetaan kohta, jossa moottoriajoneuvojen käyttö pihakadulla rajataan vain kiinteistölle ajoa ja pysäköintiä varten. Tarkistuksen jälkeen pihakatuliikennemerkkiä 573 voitaisiin käyttää pihakadulla, kävely- ja pyöräilykadulla ja keskustojen kävelypainotteisilla, kaikille tienkäyttäjryhmille tarkoitettulla kadulla.

Vaihtoehto 2:

- Kävely- ja pyöräilykadulle määrittellään liikennesäännöt, joissa sallitaan kävely ja pyöräily sekä moottoriajoneuvoille vain huoltoajo ja kiinteistölle ajo. Kävely- ja pyöräilykatu osoitettaisiin uudella liikennemerkillä, jonka mahdolliset vaihtoehdot

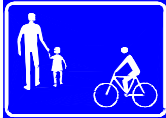
on esitetty kohdassa 3.2.1. Pihakatumerkki liikennesääntöineen säilyisi nykyisellään.

Molemmissa vaihtoehdoissa jalankulkijoilla olisi oikeus käyttää koko katutilaa ja ajoneuvoliikenne tapahtuisi jalankulkijoiden ehdoilla. Liikennesääntöihin sisältyisi myös pysäköintikielto joko kokonaan tai merkittyjen paikkojen ulkopuolella, jolloin kunnallisen pysäköinninvalvojan olisi mahdollista puuttua väärinpysäköintiin. Lisäksi liikennesääntöihin sisältyisivät ajoneuvojen suurin sallittu nopeus ja väistämismäärä kävely- ja pyöräilykadulta muulle tielle tultaessa.

Taulukko 1. Liikennesäännöt eri vaihtoehdoissa

Liikennesäännöt	Nykytilanne	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2
Merkintätapa	Kävely- ja pyöräilykatu, joka on osoitettu liikennemerkeillä moottoriajoneuvoilla ajo kielletty 312, pysäköintikieltoalue 373, väistämisvelvollisuus risteyksessä 231 Huoltoajo ja kiinteistölle ajo sallittu	Pihakatu 573 	Kävely- ja pyöräilykatu xxx (Kohdassa 3.2.1 on esitetty ulkonäöltään erilaisia merkivaihtoehtoja)
Ajorajoitukset	Liikennemerkillä ja lisäkilvellä sallitaan vain huoltoajo ja kiinteistölle ajo.	Ajoneuvoliikenne pihakadulla on sallittu alla olevin rajoituksin.	Kävely- ja pyöräilykadulla saa kulkea jalan ja ajaa polkupyörällä. Moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa kuljettaa vain kiinteistölle ajoa ja huoltoajoa varten.
Pysäköinti	Pysäköintirajoitukset osoitetaan liikennemerkillä.	Muiden ajoneuvojen kuin polkupyörän, mopon ja vammaisen pysäköintiluvalla varustetun ajoneuvon pysäköinti on sallittu vain merkityllä pysäköintipaikalla. Merkityn pysäköintipaikan ulkopuolella pysäköinti ei saa kohtuuttomasti haitata pihakadulla liikkumista.	Muiden ajoneuvojen kuin polkupyörän, mopon ja vammaisen pysäköintiluvalla varustetun ajoneuvon pysäköinti on kielletty. Pysäköinti ei saa kohtuuttomasti haitata kävely- ja pyöräilykadulla liikkumista.
Nopeusrajoitus	Jollei nopeusrajoitusta ole erikseen liikennemerkillä osoitettu, voimassa on taajaman yleinen 50 km/h tai alueellinen nopeusrajoitus	Ajonopeus pihakadulla on sovitettava jalankulun mukaiseksi eikä se saa ylittää 20 km/h.	Ajonopeus kävely- ja pyöräilykadulla on sovitettava jalankulun mukaiseksi eikä se saa ylittää 20 km/h.
Jalankulkijan asema	Ajoneuvon kuljettajan on kohdatessaan tai ohittaessaan jalankulkijan, polkupyöräilijän tai mopoilijan annettava tälle ajoneuvon koko ja nopeus huomioon ottaen turvallinen tila tiellä.	Pihakadulla ajoneuvon kuljettajan on annettava jalankulkijalle esteetön kulku.	Kävely- ja pyöräilykadulla ajoneuvon kuljettajan on annettava jalankulkijalle esteetön kulku.
Jalankulkijan paikka	Ajoradalla jalankulkijan on ensisijaisesti käytettävä sen vasenta reunaa, jollei oikean reunan käyttäminen ole kulkureitin tai muiden syiden vuoksi turvallisempaa. Polkupyörää tai mopoa taluttava saa kuitenkin käyttää ajoradan oikeaa reunaa.	Jalankulkija saa pihakadulla kulkea sen kaikilla osilla. Hän ei kuitenkaan saa tarpeettomasti estää ajoneuvoliikennettä.	Jalankulkija saa kävely- ja pyöräilykadulla kulkea sen kaikilla osilla. Hän ei kuitenkaan saa tarpeettomasti estää ajoneuvoliikennettä.
Väistämisvelvollisuus	Väistämisvelvollisuus osoitetaan tarvittaessa liikennemerkillä	Kuljettajan on aina väistettävä muuta liikennettä, jos hän on tulossa tielle pihakadulta	Kuljettajan on aina väistettävä muuta liikennettä, jos hän on tulossa tielle kävely- ja pyöräilykadulta

Taulukko 2. Vaihtoehtojen arviointia (Eräitä näkökohtia, jotka eivät ole keskenään yhteismitallisia).

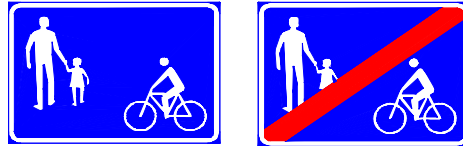
Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2
<p>Pihakatu 573</p> 	<p>Kävely- ja pyöräilykatu xxx</p> <p>(Kohdassa 3.2.1 on esitetty ulkonäöltään erilaisia merkivaihtoehtoja)</p>
<p>Arviointia:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Kävely- ja pyöräilykadulle ei tarvita uutta liikennemerkkiä, on tuttu kaikille tienkäyttäjille. + Liikennesäännöt ovat kansainvälisesti lähes yhtenäiset ja tunnetut. + Pihakadun uusi määritelmä on eurooppalaisen liikennemerkkisopimuksen mukainen. + Voidaan käyttää ilman lisäkilpiä pihakaduilla, joissa huoltoajo, ajo kadun varrella olevalle kiinteistölle ja pysäköintipaikalle on sallittu koko vuorokauden. + Voidaan käyttää myös keskustan kaikille tienkäyttäjiryhmille tarkoitetulla kadulla ilman lisäkilpeä 	<p>Arviointia:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Uusi ohjamerkki, johon liittyvät liikennesäännöt voi periaatteessa suunnitella vapaasti. + Merkin symboliikka vastaa kadulle tarkoitettuja tienkäyttäjiryhmiä. + Voidaan käyttää ilman lisäkilpiä kävely- ja pyöräilykaduilla, joissa huoltoajo ja kiinteistölle ajo on sallittu koko vuorokauden.
<ul style="list-style-type: none"> - Sallii pihakadulle nykyistä enemmän liikennettä, ellei lisäkilvillä rajoiteta liikennettä esimerkiksi vain huoltoajoon ja kiinteistölle ajoon - Nykyisillä asuntoalueiden pihakaduilla muutos saattaa lisätä liikennettä, ellei lisäkilvellä kielletä läpiajoa. - Merkin symboliikka ei vastaa kävely- ja pyöräilykadun tienkäyttäjiryhmiä, joista autoliikennettä halutaan rajoittaa vain välttämättömään liikenteeseen. - Tiettyyn aikaan rajoitettu huoltoajo tai jakeluliikenne pihakadulla edellyttää lisäkilven käyttöä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusi liikennemerkki, joka edellyttää oppimista. - Liikennemerkki ei ole kansainvälisissä sopimuksissa eikä ole käytössä muissa maissa - Jos merkkiin liittyvät liikennesäännöt ovat lähes samat kuin pihakadulla, sääntöjen ja liikennemerkkien samankaltaisuus saattaa aiheuttaa ongelmia. - Tiettyyn aikaan rajoitettu huoltoajo tai jakeluliikenne kävely- ja pyöräilykadulla edellyttää lisäkilven käyttöä.

Ympäristöministeriön nykyisen kaavamerkintäohjeiden mukaan kadun muuttaminen kävely- ja pyöräilykaduksi vaatii asemakaavan muutosta, mutta muuttaminen pihakaduksi ei välttämättä vaadi. Työryhmän ehdotukset edellyttävät kaavamerkintäohjeiden ja suositeltujen suunnittelumenettelytapojen uudelleen arviointia.

3.2.1 Kävely- ja pyöräilykadun liikennemerkki työryhmän esityksen vaihtoehdossa 2

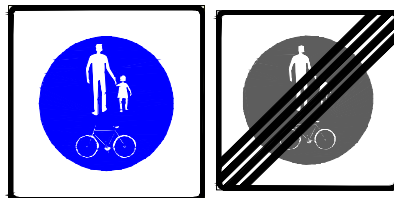
Vaihtoehdossa 2 työryhmä esittää uutta liikennemerkkiä kävely- ja pyöräilykadulle. Eri maissa liikennemerkkin ulkoasu vaihtelee suuresti. Olennaista merkin ulkoasussa on, että sen tulee vastata mahdollisimman hyvin kävely- ja pyöräilykadun liikennesääntöjä ja tienkäyttäjiryhmiä. Seuraavassa on arvioitu eri merkivaihtoehtoja keskenään ja niiden soveltuvuutta vaihtoehdossa 2 ehdotettuihin liikennesääntöihin.

Kävely- ja pyöräilykadun aluemerkki, jossa on suorakaiteen muotoisessa merkissä jalankulkijan ja pyöräilijän symbolit

- + Uusi ohjemerkki, johon liittyvät liikennesäännöt voi periaatteessa suunnitella vapaasti.
- + Symbolit vastaavat kadun pääasiallisia käyttäjäryhmiä.
- Uusi merkki ei ole kansainvälisesti tunnettu, joten sen sisältö joudutaan erikseen opettamaan sekä suomalaisille että ulkomaalaisille.
- Jos merkkiin liittyvät liikennesäännöt ovat lähes samat kuin pihakadulla, sääntöjen ja liikennemerkkien samankaltaisuus saattaa aiheuttaa ongelmia.

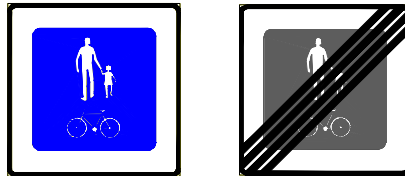
Kävely- ja pyöräilykadun aluemerkki, jossa on keskellä liikennemerkki 423 "Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä"

- + Symbolit kansainvälisesti tunnettuja, ei tarvitse opettaa tienkäyttäjille
- + Symbolit vastaavat kadun pääasiallisia käyttäjäryhmiä.
- Soveltuu huonosti kävely- ja pyöräilykadulle, jonka ehdotetut liikennesäännöt eivät vastaa kevyen liikenteen väylien liikennesääntöjä. Liikennesäännöissä moottoriajoneuvoliikenne sallittaisiin tietyin edellytyksin ja jalankulkija voisi vapaasti käyttää koko katutilaa. Merkillä 423 osoitetulla kevyen liikenteen väylällä muu ajoneuvoliikenne mopoja lukuun ottamatta ei ole sallittu edes liikennemerkkin lisäkilvillä ja jalankulkijan paikka on väylän reunassa.
- Merkin käyttö kävely- ja pyöräilykadulla saattaisi vähentää merkin 423 kunnioitusta muualla.

- Vastaavan tyyppinen merkki on käytössä esimerkiksi Saksassa ja Sveitsissä, mutta näiden maiden kävelykatujen liikennesäännöissä kaikki ajoneuvoliikenne on kielletty, ellei sitä erikseen sallita liikennemerkkin lisäkilvellä.

Kävely- ja pyöräilykadun aluemerkki, jossa on keskellä neliömäinen merkkien 682 "Jalankulkijoille tarkoitettu reitti" ja 681 "Polkupyörälle tarkoitettu reitti" symbolien yhdistelmä

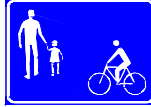

- + Uusi ohjemerkki, johon liittyvät liikennesäännöt voi periaatteessa suunnitella vapaasti
- + Symbolit ovat tuttuja muista merkeistä.
- + Symbolit vastaavat kadun pääasiallisia käyttäjäryhmiä.
- Merkki muistuttaa opastusmerkkejä 681 ja 682, joilla osoitetuilla tiellä moottoriajoneuvoliikennettä ei ole aina rajoitettu ja jalankulkijan paikka on tien reunassa.
- Merkki on luonteeltaan aluemerkki, poikkeaa liiaksi pihakatumerkistä

3.3 Eri tyyppisten katujen osoittaminen liikennemerkeillä

Taulukkoon 3 on koottu erityyppisillä kaduilla tarvittavat liikennemerkkit nykytilanteessa ja työryhmän eri vaihtoehtoissa.

Taulukko 3. Liikennemerkit erilaisilla kaduilla nykytilanteessa ja työryhmän ehdotuksessa. (Liikennesääntömuutokset ja niiden arviointi on esitetty taulukoissa 1 ja 2)

Katu	Nykytilanne	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2
Kävelykatu, jolla ei sallita ajoneuvoliikennettä	 <p>Liikennemerkkiä ei välttämättä tarvita, kun kävelykatu on nostettu risteävän tien jalkakäytävän tasoon.</p>	 <p>Liikennemerkkiä ei välttämättä tarvita, kun kävelykatu on nostettu risteävän tien jalkakäytävän tasoon.</p>	 <p>Liikennemerkkiä ei välttämättä tarvita, kun kävelykatu on nostettu risteävän tien jalkakäytävän tasoon.</p>
Kävely- ja pyöräilykatu, jossa huoltoajo ja kiinteistölle ajo on sallittu	 <p>Huoltoajo ja kiinteistölle ajo sallittu</p>	 <p><i>Huom. sallii nykytilannetta enemmän liikennettä ellei sitä rajoiteta lisäkilvellä</i></p>	
Pihakatu		 <p><i>Huom. sallii nykytilannetta enemmän liikennettä ellei sitä rajoiteta lisäkilvellä</i></p>	
Hidaskatu			
Kävelypainotteinen katu	 	 <p>tai</p> <p>jos katutila halutaan kaikkien tienkäyttäjryhmien yhteiseen käyttöön</p>	

3.4 Lista mahdollisista säännösmuutoksia vaativista kohdista ja muista tarvittavista jatkotoimista

Vaihtoehto 1

Säännösmuutoksia tarvittaisiin tieliikennelain 33 §:n pihakadun määritelmään, josta poistettaisiin kohta, jossa moottoriajoneuvojen käyttö pihakadulla rajattaisiin vain kiinteistölle ajoa ja pysäköintiä varten.

Huoltoajon määritelmä lisättäisiin mahdollisesti tieliikennelakiin tai johonkin muuhun kohtaan kuin lisäkilven 872 selitykseen tieliikenneasetuksessa.

Vaihtoehto 2

Säännösmuutoksia tarvittaisiin tieliikennelakiin, tieliikenneasetukseen ja liikenneministeriön päätökseen liikenteenohjauslaitteista seuraavasti.

- Kävely- ja pyöräilykadun määritelmä lisättäisiin tieliikennelain 2 §:ään.
- Kävely- ja pyöräilykadulta tulevan väistämisvelvollisuus lisättäisiin tieliikennelain 14 §:ään
- Kävely- ja pyöräilykadulla ajamisen rajausta vain kiinteistölle ajoon ja huoltoajoon lisättäisiin tieliikennelain 33 §:ään
- Jalankulku kävely- ja pyöräilykadulla lisättäisiin tieliikennelain 41 §:ään
- Kävely- ja pyöräilykadun liikennemerkit lisättäisiin tieliikenneasetuksen 19 §:ään ja liikenneministeriön päätöksen liikenteenohjauslaitteista 21 §:ään

Huoltoajon määritelmä lisättäisiin mahdollisesti tieliikennelakiin tai johonkin muuhun kohtaan kuin lisäkilven 872 selitykseen tieliikenneasetuksessa.

Muut tarvittavat jatkotoimet

- Pihakadun rakenteellisten erityisvaatimusten ja suositeltujen suunnittelun menettelytapojen tarkistus (YM)
- Kävely- ja pyöräilykadun rakenteellisten erityisvaatimusten ja suositeltujen suunnittelun menettelytapojen määrittely (YM)
- Pihakadun ja kävely- ja pyöräilykadun kunnossapitovastuiden määrittely kadunpitäjän ja kiinteistönomistajien välillä (Kuntaliitto)
- Kävely- ja pyöräilykatujen suunnitteluohjeiden luominen (Kuntaliitto ja Tiehallinto)

- Liikenteenohjauslaitteiden käyttöä koskevien ohjeiden tarkistus (Kuntaliitto, Tiehallinto)

KÄVELYKADUISTA SUOMEN KAUPUNGEISSA SYKSYLLÄ 2001

Tietoja valmistelun pohjaksi/ KÄPY/ 5.12.2001 /sisi

Sähköpostitse pyydettiin 29 kaupungilta vastauksia seuraavan listan mukaan kävelykatuja koskeviin kysymyksiin. Vastauksia tuli 17 kaupungilta. Tässä lyhyt yhteenveto.

- 1) Onko kaupungissanne käytössä kävelykatuja tai -alueita?

14 kaupunkia vastasi kyllä ja Järvenpäässä avataan kävelykatu joulukuun alussa.

- 2) Millä liikennemerkillä olette kävelykadun merkinneet?

312 Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty

11 kaupungissa käytössä, huoltoajo on monessa paikassa sallittu joko kokonaan tai aikarajoituksen mukaan

573 Pihakatu

5 kaupungissa käytössä

423 Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

3 kaupungissa käytössä

- 3) Mitä muuta liikennettä jalankulun lisäksi on sallittu kävelykadullanne?

Pyöräily

15 kaupungissa sallittu

Tontille ajo

pihakaduilla 5, muita 5

Pysäköintipaikoille ajo

pihakaduilla 5

Huoltoliikenne

pihakaduilla tonttien huolto 5, muita 10, joista

3 aikarajoitettua

Muuta

1 kaupunkijuna sallittu

- 4) Mitä nopeutta mahdollinen ajoneuvo saa kävelykadulla ajaa? Miten nopeusrajoitus on merkitty?

- *5 kaupungissa pihakaduilla 20 km/h*

- *muissa yleensä sisältyvät keskustan aluerajoitukseen 30km/h tai 40km/h*

- 5) Onko kaupunkinne kävelykadulla rajoitettu ajoneuvoliikennettä kellonajan mukaan?

- *Neljässä kaupungissa rajoituksia: huoltoajo 5-9, yöaikainen ajokielto 23.00-6.00, huoltoajo klo 7-11, huoltoajo klo 6-10*

- 6) Olisiko kaupungissanne tarvetta rajata kävelykadulla sallittavaa ajoneuvoliikennettä kellonajan mukaan?

- *9 kaupungissa rajataan tai olisi tarvetta rajata*

- *6 kaupungissa ei ole rajattu eikä toistaiseksi tarvetta rajata*

- 7) Muuta?

- *10 kaupunkia toivoo uutta, omaa merkkiä kävelykadulle*

- *4 kaupunkia toivoo selkeitä sääntöjä, yksinkertaista merkintää*

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Kaavoitus- ja rakennusosasto

Helsinki 30.3.1982

No 996/501/82/SHi
Viite

Lääninhallituksille ja
kunnanhallituksille

Asia Pihakaduille asetettavia
erityisvaatimuksia

Yleistä

Uusi tieliikennelaki, joka tulee voimaan 1.4.1982, sisältää säännökset uudesta katutyypistä, pihakadusta. Sitä koskevat tieliikennelain 33 ja 41 §:ien säännökset ovat seuraavat:

- moottoriajoneuvolla saa ajaa ainoastaan kadun varrella oleville kiinteistöille ja niihin merkityille pysäköintipaikoille
- pysäköinti on sallittu vain merkityillä pysäköintipaikoilla
- ajonopeus on sovitettava jalankulun mukaiseksi, eikä se saa ylittää 20 km/h
- ajoneuvon kuljettajan on annettava jalankulkijalle esteetön kulku sekä
- jalankulkija saa kulkea sen kaikilla osilla ajoneuvoliikennettä kuitenkaan tarpeettomasti estämättä.

Liikenneministeriön päätöksessä tieliikenteen ohjauslaitteesta on tarkemmin määriteltä miten kutakin liikennemerkkiä voidaan käyttää. Pihakatuliikennemerkeistä todetaan: "merkkiä käytetään jalankulku- ja ajoneuvoliikenteelle yhteisesti tarkoitetulla tiellä, joka täyttää pihakadulle erikseen asetetut erityisvaatimukset".

Liikenneministeriön kanssa on sovittu, että sisäasiainministeriö antaa ohjeen pihakaduille asetettavista erityisvaatimuksista. Tässä vaiheessa ei sisäasiainministeriö

Vastauksessa pyydetään viittamaan kirjelmän numeroon ja päiväkseen

halua antaa kovin yksityiskohtaisia ja sitovia ohjeita, koska pihakaduista ei Suomessa ole vielä lainkaan kokemuksia. Aluksi olisi tärkeää, että kunnat aktiivisesti etsivät olosuhteisiinsa soveltuvia ja omaleimaisia ratkaisuja. Koska kuitenkin pihakatu poikkeaa aivan oleellisesti muista katutyypeistä, on niille kuitenkin turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta asetettava ainakin tiettyjä erityisvaatimuksia, joita esitetään tässä yleiskirjeessä.

Suunnittelu

Suunnittelun tulisi olla kaksitasoista:

- osayleiskaavatasoisessa suunnittelussa määritellään ne kadut, jotka on mahdollista ja tarpeellista tehdä pihakaduiksi,
- yksityiskohtaisessa asemakaavatasoiseen suunnitteluun liittyen kehitetään toteuttamisratkaisut ja suunnitellaan katutila yksityiskohtaisesti "räätälintyönä".

Pihakadun yleisvaikutelma

Pihakadun yleisvaikutelman tulee olla sellainen, että autoilija tai muu ajoneuvon kuljettaja huomaa liikkuvansa hänelle itselleen ja jalankulkijoille yhteisesti tarkoitettulla alueella, jossa hänen tulee ajaa hitaasti ja väistää jalankulkijoita. Kadun liikenneympäristöä on siis välttämättä muutettava niin, että on luonnollista ajaa alhaisella nopeudella.

Pihakatu on parhaimmillaan viihtyisä, persoonallinen, asukkaiden omakseen tuntema kotikatu. Siksi kadun tunnelma on tärkeämpi kuin monet yksityiskohdat. Tunnelmaa voidaan luoda istutuksilla, kadun kalusteilla, erilaisilla päällysteillä tai uusilla alueilla katutilan huolellisella kokonaisuunnittelulla.

Soveltuvuusalueet

Pihakaduksi eivät sovellu pää- ja kokoojakadut eivätkä muut sellaiset kadut, joilla on joukkoliikennettä sekä runsaasti huolto- tai raskasta liikennettä. Pihakaduksi soveltuvat liityntäkadut.

Pihakatuja koskeva säännös sisältää läpiajokiellon. Piha- katu ei kuitenkaan ole oikea ratkaisu voimakkaan läpiajoliikenteen siirtämiseksi pois kadulta. Läpiajoliikenteen on- gelmat on edelleen ratkaistava muilla keinoilla.

Pihakatualueen jokaisesta pisteestä tulisi olla alle 200 metrin matka ulos alueelta. Pihakadun tulee olla vähälii- kenteinen. Vuorokausiliikenne ei saisi olla yli 500 autoa vuorokaudessa. Myöskään kovin runsasta polkupyöräliiken- nettä ei saisi esiintyä. Pihakatu voi olla osa paikallis- raittiverkkoa.

Asukkaiden myötävaikuttaminen

Pihakadun yhtenä tarkoituksena on edistää asukkaiden vä- listä kanssakäymistä. Siksi kadun suunnittelussa tulisi kuulla asukkaita. Parhaiten tämä käy päinsä konkreettisen suunnitelman pohjalta. Suunnitelma tulisi esitellä asuk- kaille kukin kohderyhmä kerrallaan unohtamatta lapsia, van- huksia, vammaisia ja muuta alueella päivisin olevaa väestöä. Myös taloyhtiöitä ja alueella toimivia järjestöjä tulisi kuulla.

Asukkaiden aktiivisuutta ja talkoohenkeä tulisi käyttää hyväksi myös pihakadun rakentamisessa ja kunnossapidossa (esim. istutukset). Tällä tavalla ehkäistään ennakolta ilkkivaltaa.

Ajonopeus

Pihakadulla on nopeusrajoitus 20 km/h. Nopeus on lisäksi sovitettava jalankulun mukaiseksi. Se merkitsee hiljaista

ajoa 2-vaihteella. Näin alhaisiin nopeuksiin päästään vain muotoilemalla ajoura kapeaksi, välttämällä suorja osuuksia (maks. 25-50 m) ja rakentamalla kadulle erilaisia hidastimia esim. kavennuksia, ajouran sivuttaissiirtymiä, töyssyjä tai muita kohoumia. Tärkeää on pyrkiä välttämään kaikkia kadun pituussuunnassa jatkuvia elementtejä, jotka ovat omiaan luomaan vaikutelman liikennekadusta. Ajouran muotoilussa tulee aurauksen sekä muun kunnossa- ja puhtaanapidon vaatimukset ottaa huomioon.

Pihakatu on tarkoitettu yhteisesti jalankulkijoille ja autoilijoille. Siksi kadulla tulisi välttää näiden erottelua. Pääperiaatteena on, että jalankulkijat saavat kulkea kadun kaikilla osilla, mutta autoille on erilaisilla rakenteilla rajattu tiukasti ajoura ja pysäköintipaikat. Pihakadulle ei saa rakentaa jatkuvalla reunakivellä korotettuja jalkakäytäviä. Vanhat reunakivet voidaan kustannussyistä jättää paikoilleen alle 50 metrin jaksoissa.

Sisääntulokohta

Sisäänajokohta pihakadulle on tärkeä. Siinä tulee olla pihakatu-liikennemerkkin lisäksi sellaisia rakenteita, jotka havahduttavat autoilijan huomaamaan, että hän on saapunut erilaiselle alueelle. Vähimmäisvaatimuksena on poikittainen, viistottu reunakivi tai muu kohouma. Sen lisäksi voidaan käyttää porttimaista kavennusta, pylväitä, kiveyksiä, istutuksia jne. Sama koskee pihakadun ulostulokohtaa, jossa lisäksi väistämisvelvollisuus tulee merkitä liikennemerkillä.

Pysäköinti

Pihakaduilla pysäköinti on sallittu vain merkityillä paikoilla. Lumiolosuhteiden takia autopaikat tulee merkitä sinivalkoisella P-merkillä, jonka koko on 400 x 400 mm, ellei liikenneministeriö anna lupaa käyttää pienempää merkkiä. Pysäköintipaikkaryhmät tulee rajata rakenteellisesti niin selvästi, että yksi P-merkki kutakin ryhmää kohti on riittävä. Tarvittaessa voidaan P-merkki asettaa autopaikkarivin kumpaankin päähän.

Näkemät

Pihakadulla tulisi olla ajourien risteämiskohdassa vähintään viiden metrin näkemä kumpaankin suuntaa. Näkemäkolmion alueella ei saa olla yli puolen metrin korkeita näköesteitä. Lasten näkyvyyden takaamiseksi myöskään kukkalaatikoiden eikä muiden ajouran vieressä olevien rakenteiden tulisi olla puolta metriä korkeampia. Yksittäiset pylväät voivat olla tätä korkeampia. Talojen sisäänkäynnin edessä tulee olla vähintään yhden metrin alue, jossa autot eivät voi liikkua.

Päällyste, valaistus, kalusteet ja materiaalit

Pihakadun suunnittelussa tulee lähteä olevasta tilanteesta ja etsiä ympäristöstä sellaisia piirteitä, joita voidaan käyttää pihakadulla. Kadun tulisi myös viimeistelytasoltaan vastata ympäristöä.

Päällysteen suhteen ei aseteta erityisvaatimuksia. Suositeltavaa on kuitenkin käyttää useita erilaisia materiaaleja. Päällysteen tulisi sopia ympäristöön.

Pihakadun valaistuksen tulee olla riittävä, mutta ei tiemäinen. Matalat valaisimet luovat tunnelmaa. Ulkomaisissa esimerkeissä on todettu riittäväksi esim. kolme metriä korkeat valaisimet 25 metrin välein.

Pihakadulle voidaan asettaa penkkejä, pöytiä, pylväitä, grillipaikkoja, pyörätelineitä sekä istuttaa puita ja pensaita jne. Kadun kalusteiden tulisi soveltua eri ikäisten asukkaiden tarpeisiin. Kalusteiden suhteen tulisi aina kuulla asukkaiden ideoita ja toiveita. Liian valmiiksi tehty katu jää monesti käyttämättä.

Päällysteiden ja rakenteiden valinnassa tulee ottaa huomioon liikuntaesteiset.

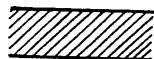
Leikkiminen

Suomen tieliikennelaissa ei päinvastoin kuin esimerkiksi Tanskan ja Norjan vastaavissa laeissa, ole nimenomaista säännöstä leikkimisen sallimisesta pihakaduilla. Toisaalta laista on poistettu aikaisempi säännös, joka kielsi leikkimisen ajoradalla.

Uudella alueella ei pihakaduille tulisi rakentaa ainakaan pienten lasten leikkipaikkoja. Vanhoilla alueilla, joissa on puutetta leikkipaikoista, voidaan osa pihakadusta varata leikkimiseen. Silloin leikkipaikka-alue tulee rajata niin, että sille ei voi ajaa autolla.

Asemakaavamerkintä

Pihakatu voidaan muodostaa katualueelle liikennemerkkipäätöksellä. Asemakaavan muuttaminen ei siten ole tätä tarkoitusta varten välttämätöntä. Kun asemakaavaa muutetaan tai laaditaan uusi asemakaava, on tarkoituksenmukaista pihakadut merkitä asemakaavaan. Tällöin tulisi käyttää seuraavaa asemakaavamerkintää:

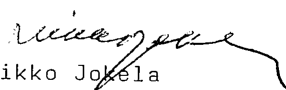
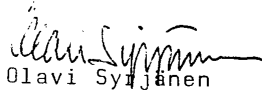

Pihakatu

Pihakaduksi soveltuvat usein myös sellaiset kadut, joilla on asemakaavamerkintä "Jalankulku ja polkupyöräliikenteelle varattu katualue, jolle huoltoajo ja tontilleajo on sallittu".

Jos tarvetta ilmenee, sisäasiainministeriö tulee antamaan asiasta lisäohjeita. Tätä yleiskirjettä koskeviin tiedusteluihin vastaa ministeriössä yli-insinööri Seppo Hirvonen (p. 90-160 2916).

Ministeri

Mikko Jokela
Osastopäällikkö
Ylijohtaja

Olavi Syrjänen

TIEDOKSI